

Redakcja: Grzegorz Gil (dyrektor IEŚ), Anton Saifullayev (zastępca dyrektora IEŚ), Agnieszka Zajdel (sekretarz redakcji), Spasimir Domaradzki, Aleksandra Kuczyńska-Zonik, Damian Szacawa, Agata Tatarenko

Nr 1723 (228/2026) | 16.10.2026

ISSN 2657-6996

© IEŚ

Bartłomiej Krzysztan

Afera szpiegowska w Niemczech i lobbing azerbejdżański

6 października 2026 r. August Hanning, były szef Federalnej Służby Wywiadowczej Niemiec, został aresztowany i oskarżony o szpiegostwo, usiłowanie zdrady stanu oraz nielegalne pozyskiwanie tajemnic państwowych. Śledczy nie ujawnili zaangażowanych we współpracę służb zagranicznych. W doniesieniach medialnych sugeruje się powiązania Hanninga z Azerbejdżanem, co ponownie ożywiło dyskusję na temat azerbejdżańskiego lobbingu w Niemczech. Niezależnie od ostatecznego wyniku śledztwa i identyfikacji werbujących sytuacja podważa zaufanie sojuszników do Niemiec. Sprawa Hanninga potwierdza wysoki poziom infiltracji europejskich służb oraz rodzi pytania o skuteczność zabezpieczeń przed zewnętrzną ingerencją.

Aresztowanie byłego szefa niemieckiego wywiadu. August Hanning stał na czele Federalnej Służby Wywiadowczej (Bundesnachrichtendienst – BND) w latach 1998-2005. Na podstawie nakazu wydanego przez Federalny Sąd Najwyższy (Bundesgerichtshof) aresztowano również Manfreda D., szefa biura Hanninga, pracującego w BND aż do przejścia na emeryturę w marcu 2026 r. Według prokuratorów od 2010 r. do 2022 r. Manfred D. miał sprzedać Hanningowi, pracującemu już wówczas w sektorze prywatnym, ok. 2000 dokumentów, w tym raporty klasyfikowane jako tajne. Na ich podstawie Hanning miał przygotowywać analizy dla pracownika niezidentyfikowanego zagranicznego wywiadu oraz prowadzić prywatną działalność doradcą¹. Nie ujawniono skali szkód spowodowanych przekazaniem informacji ani celu ich ujawnienia. Media wskazują na służby azerbejdżańskie jako potencjalnego beneficjenta tych działań. Strona azerbejdżańska oświadczyła jednak oficjalnie, że doniesienia „to dezinformacja i są postrzegane jako część intensywnej kampanii oszczerstw prowadzonej ostatnio przeciwko Azerbejdżanowi”². Jednocześnie niemieccy dziennikarze śledczy sugerują, że przekazywane materiały nie były przeznaczone dla służb rosyjskich. Adwokaci Hanninga odrzucają zarzuty dotyczące działalności na rzecz obcego państwa.

Ślad azerbejdżański. Pomimo braku oficjalnej informacji potwierdzającej zaangażowanie w sprawę azerbejdżańskich służb istnieją dowody na powiązania Hanninga z Azerbejdżanem. Przez wiele lat zasiadał w zarządzie Deutsch-Aserbaidzhanisches Forum (Forum Niemiecko-Azerbejdżańskie). Forum przedstawia się jako niezależna organizacja wspierająca rozwój relacji biznesowych, kulturalnych i politycznych. Niemieckie organizacje strażnicze wskazują, że jest ono organizacją lobbingową powiązaną z azerbejdżańskimi władzami. Do członków forum, oprócz byłych parlamentarzystów oraz wysokich rangą niemieckich urzędników, należał także Elmar Mamadow, szef SOCAR Germany³. W przypadku Hanninga wskazuje się na potencjalny wątek azerbejdżański nie tylko na podstawie informacji pochodzących z anonimowych źródeł, lecz także ze względu na jego wcześniejsze kontakty. Sprawa ta wpisuje się bowiem w szerszy kontekst lobbingu azerbejdżańskiego wśród niemieckich, ale również innych europejskich polityków i urzędników.

W sierpniu 2025 r. Eduard Lintner, były poseł CSU, został skazany w związku z aferą korupcyjną zwaną „dyplomacją kawiorową”⁴. Inny były poseł Axel Fischer (CDU) został skazany w styczniu 2021 r. Obaj byli oskarżeni o przyjęcie płatnej protekcji w zamian za promowanie interesów Azerbejdżanu w Zgromadzeniu Parlamentarnym Rady Europy. Lintner był również powiązany z aferą korupcyjną określaną jako „Azerbejdżańska pralnia pieniędzy”. Niezależne śledztwo z 2017 r. wykazało, że Azerbejdżan stworzył skomplikowaną strukturę – tajny fundusz rezerwowý – o wartości 2,9 mld

¹ Oficjalna treść oskarżenia: <https://www.generalbundesanwalt.de/SharedDocs/Pressemitteilungen/DE/2026/Pressemitteilung-vom-06-10-2026.html> [14.10.2026].

² Treść oświadczenia: <https://media.gov.az/statement-by-the-media-and-broadcasting-council-of-the-republic-of-azerbaijan/> [14.10.2026].

³ SOCAR to państwowa azerbejdżańska firma w pełni kontrolująca sektor gazowy i naftowy państwa.

⁴ Określenie wywodzi się z praktyki przekazywania łapówki w formie kosztownych prezentów lub ekskluzywnych wycieczek.

dolarów. Część tych środków była w latach 2012-2014 przekazywana europejskim politykom (m.in. z Niemiec, Belgii i Włoch), którzy mieli w zamian pracować nad poprawą wizerunku państwa w kontekście coraz poważniejszej krytyki związanej z łamaniem praw człowieka. W związku z działalnością „pralni” w 2021 r. włoski sąd skazał Lucę Volonte za przyjmowanie łapówek⁵. Jedną z kluczowych postaci decydujących w schemacie korupcyjnym miał być Elchan Sulejmanow, członek Madżlisu i azerbejdżański delegat do Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy. Obie afery poważnie nadwyrężyły wizerunek Azerbejdżanu w Europie, wprost przeciwnie do założeń działania schematu. W styczniu 2024 r. Azerbejdżan zawiesił swój udział w ZP Rady Europy, uprzedzając możliwą, bezprecedensową decyzję o zawieszeniu ze strony państw członkowskich po odmowie ratyfikacji mandatów delegacji azerbejdżańskiej na skutek afery korupcyjnej.

Komentarz

1. W Niemczech sprawa Hanninga sprowokowała dyskusję o braku systemowych rozwiązań dotyczących emerytowanych pracowników wywiadu, posiadających rozległą wiedzę i szeroką sieć kontaktów. Wskazuje się też na słabość niemieckiego wywiadu, zarówno w wymiarze personalnym, jak też instytucjonalnego osadzenia w niemieckiej i europejskiej architekturze bezpieczeństwa. Słabość ta jest, zdaniem ekspertów, nieadekwatna do roli Niemiec w globalnej polityce oraz skali zagrożenia rosyjskimi atakami w Europie. Wydaje się, że na podobne zagrożenia mogą być też narażone służby wywiadowcze w Europie Środkowej.
2. Nie jest to pierwsza sprawa tego typu. W 2023 r. oficer wywiadu został oskarżony o sprzedaż danych wywiadowczych Rosji. Sprawa Hanninga jest kolejną, która może podważać zaufanie europejskich partnerów do służb wywiadowczych Niemiec, a tym samym osłabiać bezpieczeństwo państwa. Jest to niebezpieczny precedens, biorąc pod uwagę konieczność koordynacji działań i współpracy europejskich służb wywiadowczych w obliczu zewnętrznego zagrożenia.
3. Dyskusje i aktywności w dziedzinie bezpieczeństwa zdominowane są przez kwestie przeciwdziałania dezinformacji, działaniom kognitywnym, zagrożeniom związanym z cyberbezpieczeństwem, instrumentalizacji narracji, a także prowokacjom kinetycznym, takim jak wtargnięcia w przestrzeń powietrzną. Sprawa byłego szefa BND wskazuje, że równie istotne są tradycyjne, zimnowojenne formy szpiegostwa, oparte na prostych mechanizmach wykorzystywania słabości jednostek oraz pespektywach uzyskania korzyści materialnych.
4. Nie ma oficjalnego potwierdzenia udziału strony azerbejdżańskiej, poza źródłami cytowanymi jako chcące zachować anonimowość w śledztwach dziennikarskich. Tym samym wyciąganie jednoznacznych wniosków dotyczących intencji działań oraz potencjalnych powiązań z innymi służbami, np. rosyjskimi, jest przedwczesne.
5. Dotychczas Azerbejdżan inwestował istotne zasoby w budowanie i rozwijanie ośrodków lobbingowych oraz w miękką siłę, która opierała się na promowaniu wizerunku Azerbejdżanu na Zachodzie. Potwierdzenie wątku azerbejdżańskiego wskazywałoby na zaangażowanie tego państwa w działalność nastawioną na poszerzenie strefy wpływu na znacznie bardziej zaawansowanym poziomie, niż powszechnie przyjmowano.
6. Podobnie jak w przypadku „dyplomacji kawiorowej”, również podejrzenia dotyczące współpracy Hanninga z obcymi służbami rzucają cień na skrupulatnie pielęgnowany wizerunek Azerbejdżanu za granicą. Nie chodzi jednak wyłącznie o kwestie wizerunkowe, gdyż azerbejdżański lobbing jest ściśle związany z polityką energetyczną zarówno Niemiec, jak i wspólnoty europejskiej. Tym samym próby ingerowania przez lobbing prowadzone na granicy prawa lub, w niektórych przypadkach, z jego naruszeniem stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa europejskiego, którego integralnym elementem jest bezpieczeństwo energetyczne.

⁵ Polityk, były deputowany, członek centroprawicowej Unii Centrum, blisko współpracujący z ugrupowaniami Silvia Berlusconi, został następnie uniewinniony ze względów proceduralnych.